

Olvasd el figyelmesen a szöveget, és válaszolj pontosan a kérdésekre!

A mesteri szonett

A görög *kozmosz* egyik jelentése a 'rend, rendezettség' mellett – tőle nem függetlenül – az 'ékesség, dísz' is. Jelképes ereje van annak is, hogy a nyelvi rendezettség példájául Lotz János elemzésének tárgyát éppen József Attila 1923-ban írott szonettkoszorújában, *A Kozmosz énekében* találta meg. A második világháborúig ez volt a magyar költészetben írott egyetlen szonettkoszorú, és azóta is csak néhány ilyen alkotás született. A szonettkoszorú szabályait Lotz a következőképpen adja meg:

„I. A szonettkoszorú tizenöt szonett sorozata, amelynek kompozíciós szabályai a következők:

(a) Az első tizenhárom szonett utolsó sora megismétlődik a következő szonett első soraként, és a tizennegyedik szonett utolsó sora azonos az első szonett első sorával;

(b) Az utolsó szonett (az ún. mesterszonett) az előző tizennégy szonett – a szonettek sorrendjében összeállított – kezdősoraiból áll. Ez a szonettkoszorú leírásának szokásos módja.

II. De a mesterszonettet is lehet a leírás alapjának tekinteni (ez a megközelítés a mesterszonettnek a mű egészében betöltött központi szerepét hangsúlyozza):

(a) Egy – itt mesterszonettnek nevezett – szonett minden sorához egy másik szonett (alapszonett) kapcsolódik, s ezek a mesterszonett sorainak sorrendjében megelőzik a mesterszonettet.

(b) Az alapszonettek közti összekötő kapocs az, hogy mindegyikük első sora a megelőző utolsó sorának ismétlése. Az első szonett első sora azonos a tizennegyedik szonett utolsó sorával, s így kör alakban kapcsolódnak össze.” (Lotz 1976: 258–259).

Lotz János tanulmányát, amelyet egy barátjával, Dóczy Györggyel közösen készített, népművészeti ihletésű ábra egészíti ki (ld. a borítólapon). Kimondatlanul benne van honvágya, hazája iránti szeretete; a mintázatban a „kozmosz sajátosan magyar képe” tárul elénk, aminek mélységes jelképisége a nyelvre vonatkozólag az, hogy minden nyelv külön univerzum, vagy másképpen: az univerzum, a kozmosz az ember számára csak a maga nyelvén keresztül tárul föl.

Feladatok**1. Válaszolj a feltett kérdésekre a szöveg alapján!****5/**

- a) Hány sorból áll egy szonett? **14**
- b) Hányszor ismétlődik meg minden egyes szonett utolsó sora összesen? **3**
- c) Mióta van a magyar költészetben szonettkoszorú? **1923 óta**
- d) Hány sorból áll összesen a szonettkoszorú? **15x14= 210**
- e) Hányféleképpen határozza meg Lotz a szonettkoszorú fogalmát? **2**

2. Tegyé! + jelet abba az oszlopba, amelyikre igaz az állítás!**5/**

Állítás	Mesterszonett	Alapszonett	Egyik sem
Mindegyik sora már ismétlődés.	+		
Központi szerepet tölt be a mű szerkezetében.	+		
A 14. szonett első sora ennek a szonettnek a 13. sora.			+
A Kozmosz éneke első sora szerepel benne.	+	+	

- 3. Igaz vagy hamis? 5/**
- a) A 15 szonett kör alakban kapcsolódik össze. **hamis**
- b) Magyar népi motívumokból áll Dóczi és Lotz közös munkája. **igaz**
- c) A magyar nyelv „külön” univerzumot ábrázol. **igaz**
- d) Lotz illusztrációja szimbolikus üzenetet hordoz. **igaz**
- e) József Attila verse bonyolult szerkezetű. **igaz**

4. Mit jelentenek a szövegben használt alábbi elemek? 5/

- 'xyz': a szó, kifejezés jelentése, magyarázata (az aposztrófnak nevezett jel)
- „xyz” idézet Lotz János művéből
- ld.: lásd
- ún.: úgynevezett
- 1976: 1976-ban jelent meg a mű

Összesen 20 pont

Elért pontszám: _____

Helyesírási feladatok megoldása

1. Húzd alá a helyesírási hibákat a következő mondatokban! Másold le mindegyik mondatot kijavítva! (A pontszám nem a hibák számát jelöli!) 10/

Kódexeink legtöbbször az az igény hozta létre, hogy az egyház hivatalos nyelvét, a latint nem eléggé jól vagy egyáltalán nem értőknek anyanyelvükön szóljanak az imádságok, a példázatok és a bibliai részletek.

Újabb és újabb vizsgálatok erősítik meg, hogy a K-vitaminok egyik fajtája kulcsszerepet játszik abban, hogy a kálium valóban a csontokba épüljön be.

Minden hiba – beleértve a vesszőhibát is – 1 pontot von le a 10-ből.

2. Másold le a szavakat úgy, hogy válaszsd el őket minden lehetséges helyen! 10/

fü-lig, be-gu-bó-dzik, csin-nad-rat-ta, Lo-ránt-ffy, jel-i-ge, ar-cha-i-kus, szín-ül-tig, Ma-dách-csal, Eör-dögh, ko-o-pe-rál

3. Húzd alá a helyesen írt szóalakot! 14/

Nem hiszem, ha csak/hacsak nem látom!

A kerítésre futó babot/futóbabot ne kapáld ki!

Az emelt szintű/ emeltszintű matekos csoportba vettek fel.

Ha versenyre készülsz, edzd/edddz magad a helyesírásban is!

Csak tetette/tettette a vidámságot.

Bura/búra hajló szomszédunk vásárolt egy lámpaburát/lámpabúrát.

E mellett/emellett a hozzáállása sem tetszett.

A szekrények mögötti dohval/dohhal nem tud mit kezdeni.

Ott tartózkodása/ott-tartózkodása mély nyomot hagyott mindenkiben.

A szakmának nem csak/nemcsak ők a kiválóságai.

Kedvesen ránk tekintett/ránktekintett.

Kárba veszett/kárba veszett időnek bizonyult.

Meg vagyok/megvagyok győződve az igazamról.

4. Hogyan írjuk a következő kifejezéseket szabályosan? Pótold a hiányzó kezdőbetűket! 13/

Fertő tavi

Szent Orsolya-rend

babitsi

Babits Mihály-os

Liszt Ferenc repülőtér

Dél-afrikai Köztársaság

holt-tengeri

országos levéltári

Szegedi Szabadtéri Játékok

Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet

Hilton Hotel

húsvét

Pécsi Nemzeti Színház

5. Húzd át vízszintes vonallal a hibásan írt szóalakot! 13/

~~hivatlan~~ – hívatlan

allegorikus – ~~allegórikus~~

metafora – ~~metafóra~~

anekdota – ~~anekdóta~~

~~busong~~ – búsong

irkál – ~~írkál~~

~~massziv~~ – masszív

~~izelítő~~ – ízelítő

~~tizen~~ – tízen

~~gyepü~~ – gyepű

füzes – ~~fúzes~~

~~kulturája~~ – kultúrája

~~prototipus~~ - prototípus

Összes pontszám 60 pont